

Piotr Kolasa, Aplikant Radcowski, Kancelaria Polowiec i Wspólnicy

Ważna rola samorządu w polityce energetycznej kraju

W obliczu ciągle rozwijającej się gospodarki oraz postępu techniki, z punktu widzenia obywatela bezpieczeństwo energetyczne jest traktowane priorytetowo. Tym samym społeczeństwo coraz częściej zwraca uwagę na poczynania samorządu w kwestii zapewnienia odpowiednich rozwiązań w celu zminimalizowania ryzyka blackout-u. Co więcej, inicjatywy lokalne związane z bezpieczeństwem energetycznym są niezwykle istotne z punktu widzenia zobowiązań jakie zostały nałożone na Polskę w strategii „Europa 2020” w związku z obowiązkiem udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii kraju na poziomie 15%. Jednym z przejawów inicjatywy w tym zakresie jest projekt „Gmina Samowystarczalna Energetycznie”.

■ Zakres zadań gminy

W ostatniej dekadzie system scentralizowanej energetyki konwencjonalnej opartej o elektrownie dużych mocy, zdaje się wyczerpywać. Jest to spowodowane w głównej mierze ograniczonymi zasobami złóż paliw kopalnych oraz postępującym technologicznym, pozwalającym na bardziej efektywne zarządzanie produkcją, poprzez wykorzystanie źródeł energii z generacji rozproszonej opartej głównie o bezemisyjne i niewyczerpywalne źródła odnawialne. Istotną rolę w polityce energetycznej Polski ogrywa gmina, jako podstawowa jednostka samorządu terytorialnego.

Gmina jest zobowiązana do realizacji zadań służących zaspokajaniu potrzeb publicznych wspólnoty samorządowej. Na początku lat 90. XX wieku, w związku z wprowadzaną decentralizacją administracji publicznej, gmina stała się podmiotem odpowiedzialnym za wykonywanie zadań publicznych na szczeblu lokalnym. Postanowienia ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym¹, regulują zadania i obszar działania gminy, co stanowi podstawę prawną funkcjonowania wspólnoty samorządowej. Zadania gminy mogą mieć charakter zadań własnych i zleconych.

1) Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym - tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r. z późn. zm.,

Zakres zadań samorządu gminnego wynika z art. 6 i 7 ustawy o samorządzie gminnym, które to przepisy stanowią wzajemne uzupełnienie. Zgodnie z art. 7 ust. 3 ustawy o samorządzie gminnym do zadań własnych samorządu gminnego należy między innymi zaopatrzenie społeczności lokalnej w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz. Dodatkowo, ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. prawo energetyczne² doprecyzowuje te zadania poprzez wskazanie, iż do zadań własnych gminy w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe należy:

2) Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. prawo energetyczne – Dz. U. z 2017 r. poz. 220 z późn. zm.

- planowanie i organizacja zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze gminy,
- planowanie oświetlenia miejsc publicznych i dróg znajdujących się na terenie gminy (nie dotyczy autostrad i dróg ekspresowych w rozumieniu przepisów o autostradach płatnych),
- finansowanie oświetlenia ulic, placów i dróg publicznych znajdujących się na terenie gminy (nie dotyczy autostrad i dróg ekspresowych w rozumieniu przepisów o autostradach płatnych).

Zatem, głównie na gminie spoczywa obowiązek zapewnienia społeczności lokalnej tzw. bezpieczeństwa energetycznego.

■ **Gmina samowystarczalna energetycznie**

Z uwagi na brak normatywnego ujęcia definicji gminy samowystarczalnej energetycznie, w pierwszej kolejności koniecznym jest nakreślenie założeń jakie powinna spełniać gmina, aby mogła być nazywana gminą samowystarczalną energetycznie.

Gmina samowystarczalna energetycznie to:

- gmina, na terenie której wytwarza się więcej energii niż wynosi jej sumaryczne zapotrzebowanie,
- energia wytworzona lokalnie musi być w całości lub przynajmniej w dużej części wykorzystana lokalnie,
- wytwarzanie energii nie może ograniczać się tylko do energii elektrycznej - energia cieplna powinna pokrywać min. 50% zapotrzebowania,
- generowanie energii odbywa się tylko i wyłącznie na bazie lokalnie występujących zasobów (słońce, wiatr, biomasa, hydroenergia, odpady).

Zatem poprzez samowystarczalność należy rozumieć niezależnienie

się danego obszaru od zewnętrznych dostaw energii w całości lub określonej części. Wpływa ono na wzrost jakości i niezawodności dostaw nośników energii.

Bez wątpienia głównym założeniem projektów takich jak „Gmina Samowystarczalna Energetycznie” jest zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego kraju. Przy okazji należy zwrócić uwagę na poprawę stanu środowiska, obniżenia kosztów wytwarzania i dystrybucji energii elektrycznej oraz ciepła, przez co możliwy jest obniżenie cen energii dla mieszkańców oraz lokalnych przedsiębiorców.

”

W wielu przypadkach klastrów energii pozwala nawiązać bliską współpracę pomiędzy lokalnymi przedsiębiorcami na obszarach, na których uprzednio taka współpraca nie była możliwa

W celu określenia potencjału energetycznego gminy należy wykonać analizy w zakresie uwarunkowań efektywnego wykorzystywania lokalnych zasobów energetycznych ze szczególnym uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii. W mojej ocenie, odnawialne źródła energii stanowią podstawę do rozwoju bezpieczeństwa energetycznego. Energia odnawialna, w postaci energii: wiatrowej, słonecznej, wodnej, geotermalnej i pochodzącej z biomasy, jest dostępna w zakresie nieograniczonym.

Zatem nie ma obaw o wyczerpanie źródła w tym zakresie.

Przychylność władzy lokalnej, w tym samorządu gminy, do inwestycji w odnawialne źródła energii jest jednym z warunków powodzenia takiego przedsięwzięcia. Jak wynika z badań przeprowadzonych przez Instytut Studiów nad Środowiskiem i Polityką, przychylność władz gmin jest na wysokim poziomie. Szczególnie dotyczy to gmin, w których podobne inwestycje już istnieją. Optymistyczne są także plany inwestycyjne: 52% gmin planuje inwestycje w elektrownie fotowoltaiczne, 50% w elektrownie wiatrowe, a 26% w biogazownie. Dodatkowo, 84% gmin przyznało, iż nawiązały już pierwsze kontakty z potencjalnymi inwestorami zajmującymi się instalacjami z zakresu odnawialnych źródeł energii. W związku z tym, poziom zaznajomienia gmin z inwestycjami w OZE plasuje się dość wysoko.

Pomimo stosunkowo wysokiego poparcia dla inwestycji w odnawialne źródła energii, samorządy gminne w dalszym ciągu obawiają się protestów społeczności lokalnych. W opinii mieszkańców wielu gmin tego typu inwestycje cieszą się zdecydowanie mniejszym poparciem. W tym przypadku możemy mówić o tzw. syndromie NIMBY (ang. *Not In My Back Yard* - „nie na moim podwórku”); społeczeństwo co do zasady wypowiada się przychylnie o tworzeniu inwestycji w odnawialne źródła energii, takie jak elektrownie wiatrowe, instalacje fotowoltaiczne czy biogazownie, ale nie na lokalnym terenie. Przede wszystkim, negatywnie odbierane są biogazownie oraz farmy wiatrowe. Z własnego doświadczenia mogę wskazać, iż poprzez liczne protesty organizowane na terenie całego kraju, skutecznie ograniczany jest rozwój oraz powstawanie farm wiatrowych. Jako główny powód protestów społeczności lokalnej jest podawane, iż farmy wiatrowe niekorzystnie wpływają na walor krajobrazowy okolicy, w której mają powstać. Jest to o tyle istotne, iż

bez wsparcia lokalnej społeczności, przeprowadzenie nowych inwestycji w odnawialne źródła energii jest znacząco utrudnione.

■ Klastry energii

Kolejnym z przejawów inicjatyw utworzenia lokalnych „wysp” samowystarczalnych energetycznie są niewątpliwie inicjatywy klastrowe. Klastry energii zostały wprowadzone do ustawodawstwa w 2016 r. i od razu były określone jako przejaw stworzenia „wysp” samowystarczalnych energetycznie na obszarach lokalnych. Pod pojęciem klastrow energii należy rozumieć cywilnoprawne porozumienie, w skład którego mogą wchodzić osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki naukowe, instytuty badawcze lub jednostki samorządu terytorialnego, w zakresie wytwarzania i równoważenia zapotrzebowania, dystrybucji lub obrotu energią z odnawialnych źródeł energii lub z innych źródeł lub paliw, w ramach sieci dystrybucyjnej o napięciu znamionowym niższym niż 110 kV, na obszarze działania tego klastra nieprzekraczającym granic jednego powiatu lub 5 gmin. Obszar działania klastra energii ustala się w oparciu o miejsca przyłączenia wytwórców i odbiorców energii będących członkami danego klastra. Według danych przedstawionych przez Ministerstwo Energii, do dnia 31 lipca 2017 r. zgłosiło się 55 klastrów energii oraz inicjatyw klastrowych. Uczestnicząc w wielu konferencjach oraz seminariach dotyczących klastrów energii dostrzegłem bardzo duże zainteresowanie wśród władz lokalnych właśnie tego typu inicjatywami. Uczestnicy klastra energii nie tylko mogą zyskać w obszarach związanych z szeroko pojętym bezpieczeństwem energetycznym, ale jest to również szansa na współpracę gospodarczo-biznesową. W wielu przypadkach klastry energii pozwala nawiązać bliską współpracę pomiędzy lokalnymi przedsiębiorcami na obszarach, na których uprzednio taka współpraca

”

Niezwykle istotne są kwestie związane z nastawieniem władz samorządowych oraz społeczności lokalnej do inwestycji w odnawialne źródła energii

nie była możliwa. W mojej ocenie takie inicjatywy są niezwykle pożyteczne dla społeczności lokalnej i samorządy lokalne powinny wspierać tego typu aktywność. Podczas spotkań tematycznych, moją uwagę zwróciły trzy inicjatywy, które w mojej ocenie zasłużyły na wyróżnienie, są to: Słupski Klaster Bioenergetyczny, Lokalny Klaster Energii Sokółów Podlaski oraz Gliwicki Klaster Energii. Te trzy inicjatywy wyróżniają się profesjonalnym podejściem oraz ponadprzeciętnym zaangażowaniem we wspieraniu inicjatyw związanych z samowystarczalnością energetyczną.

■ Raport GSE

O fakcie, iż inicjatywy związane z lokalną samowystarczalnością energetyczną są ważnym aspektem obecnej polityki energetycznej, świadczy raport Politechniki Częstochowskiej, Wydziału Elektrycznego pt. „GSE - Gmina samowystarczalna energetycznie” przygotowany dla 22 gmin/miast pod redakcją naukową dr inż. Sylwii Całus. W ramach projektu na obszarze gmin/miast została przeprowadzona analiza miejscowych uwarunkowań w zakresie możliwości i zasobów odnośnie dyspozycyjnego wytwarzania energii elektrycznej, ciepła i chłodu oraz innych potrzeb z zakresu energetyki. Każda z jednostek samorządu terytorialnego uczestnicząca w projekcie otrzymała szczegółowy raport w zakresie szans rozwoju odnośnie samowystarczalności energetycznej. Przedmiotowy raport zawiera również możliwe źródła finansowania inwestycji związanych z sektorem energetyki. Tego typu inicjatywy są

niezwykle pomocne dla jednostek samorządowych, które potrzebują wsparcia ekspertów w tak strategicznym obszarze jakim jest energetyka.

■ Podsumowanie

Bez wątpienia, temat związany z bezpieczeństwem energetycznym kraju jest w ostatnim czasie bardzo istotnym elementem dyskusji publicznej. Zatem lokalne inicjatywy związane z dążeniem do samowystarczalności energetycznej są podstawowym narzędziem do poprawy zarówno bezpieczeństwa energetycznego kraju, jak również poprawy stanu środowiska w Polsce. Niezwykle istotne są kwestie związane z nastawieniem władz samorządowych oraz społeczności lokalnej do inwestycji w odnawialne źródła energii. Obserwując od kilku lat rozwój sektora energetyki odnawialnej, nasuwa mi się stwierdzenie, iż jako kraj nie dokonaliśmy wszystkiego co mogliśmy. Zarówno rządzący jak i społeczeństwo powinni w większym stopniu zaangażować się w rozwój tego sektora energetyki, ponieważ w przeciwnym razie grożą Polsce wysokie sankcje za brak spełnienia obowiązku określonego w strategii „Europa 2020”.

□